

A hagyma bronzos bőre

„Idén azok a termelők sikeresek, akik mertek új dolgokat kipróbálni; új öntözőberendezéseket, mikroelemeket alkalmaztak, hogy csökkentsék a stresszhatásokat” – hallhattuk a holland Bejo Zaden B.V. és hazai importőre, a Rit-Sat Kft. által szervezett vöröshagyma-tanácskozáson. Az Erdei Lajos Békéscsaba-Fényesi kertészetébe szervezett szakmai megbeszélésen részt vevők információkat szereztek a holland, a román és a lengyel hagymahelyzet mellett a hazai kísérletek eredményeiről is.

– Ne felejtjük el, hogy amikor a hollandoknál és a lengyeleknél 10 százalékos vetésterület-csökkenésről beszélünk, az az egész magyar hagymatermesztést lefedi – kezdte szántóföldi bemutatóját Kádár András, a Bejo Magyarország szakértője. Mint elmondta, a korai hagyma vetésterületét az határozza meg, hogy a gazdák hogyan tudták értékesíteni az áttelelőt. Egy vetőmagos cég pedig úgy tud programot ajánlani, ha a korai hagymától a középérésű és kései hagymán keresztül az áttelelőig minden célra igyekszik fajtát ajánlani. – Erre a kultúrára ugyanolyan vetési programot lehet készíteni, mint minden más növényre, bár a hagymaféléknél nem lehet annyira széthúzni a tenyészidőt, mint egy káposztaféléknél. Egy káposztánál van 55 napostól a 160 naposig szinte minden, míg a hagymánál lényegesen szűkebbek a lehetőségek, gyakorlatilag a 85–90 napostól a 140 naposig lehet „nyújtózodni”. – Ami nagyon érdekes a vöröshagymánál – és ezt azért mondom el, mert Békés megyében vagyunk –, hogy tizenöt-húsz évvel ezelőtt, amikor a hazai fajták domináltak, volt hat-hét olyan év, amikor szeptemberben nem tudták betakarítani a 130 napos fajtákat. Akkor az egész éves munka tönkrement – idézte fel a szakember. Szeptember közepén még állt a hagyma szára, 3 centis nyak-

kal. Nem merték kihúzni, és jött az eső, vele a botritisz, és tönkrement az egész. A „bátrabbak” ezt megpróbálták eladni a német piacon – meg is lett a következménye.

A Safrane kimondottan 90–100 napos fajta, Dél-Magyarországon lényegesen, legalább egy héttel korábban érkezik, mint a Dunántúlon, mivel magasabb hőösszeget kap a fejlődéséhez. Általában ez a 4–6 centis átmérő nagyon jó egy korai hagymánál. Ahol egy héten többször adnak tápanyagot és vizet, hűtik a levegőt és

– Közel 20 ezer hektár a hagyma vetésterülete Lengyelországban, s ennek zöme helyrevezetett – hallhatuk Grzegorz Pastuskától, a Bejo Poland igazgatójától. Az ország középső és keleti részein a kisgazdaságok jellemzőek, s mivel ők nem tudtak öntözni, a helyzetük rossznak mondható, hektáronként 30–35 tonnás az átlagtermésük. A vetések jól keltek, de utána hol jégeső, hol szárazság tarolt, ráadásul peronoszpóra és gymosodás egyaránt jelentkezett. Bár a lengyel gazdák támogatásból gépeket vettek, tárolókat építettek, ennek fejében vállalták, hogy legalább öt évig zöldseget termelnek. Most nagy kérdés, hogy mit termelnek majd ennek letelte után.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Széles fajtakinálat a hazai termelőknek

a talajt, 50–70 tonnát is termelhet. Egy előnye van még a korai hagymának, hogy a korai káposztákkal ellentétben nemcsak tenyészidőt jelent a korai-ság, hanem azt is, hogy akár öt-hat hónapig tárolható. Ez a fajta is olyan szülővel dicsekedhet, hogy január közepéig-végéig tárolható. Sokkal univerzálisabb, mint sok más korai növény, aminél a korai-ság a betakaríthatóság időpontját jelenti, nem az eltarthatóságot.

Az idei évben a Bejo-kísérletekben negyven olyan keresztezés szerepel, amiktől azt remélik, hogy a következő tíz évben szárazság- és hőtűrő fajtaként jelennek meg Békés megyében, illetve más országokban is, beleértve Horvátországot, Romániát, Szlovákiát, ahol a földrajzi szélesség megfelel e típus termesztésének. Emellett már van negyven dughagymáról termesztendő fajtájuk, hiszen a Bejónak létezik dughagymás termesztési programja is, ami kicsit más, mint amit korábban megszoktunk. Magyarországon régen szárítmánnak termesztették a dughagymát. Jelenleg Európában ezt nem korlátozzák, viszont nem az öreg kontinensen állítják

elő. A dughagymás fajtákat június közepétől főként frissként fogyasztják. Ettől függetlenül a Bejónál tesztelnek olyan fajtákat is, amelyeknek 18–20 százalék körüli a szárazanyag-tartalma.

A bemutató egyik újdonsága a korábbi évekhez képest, hogy viszonylag rövidebb volt a fajtásor. Ennek több előnye is van, például a kevesebb fajtából biztosabban lehet ajánlani. Mivel a Bejo maga is nagyon gyors a nemesítésben, néhány fajtát kiemelnek, illetve másik programba tesznek át. Ilyen a Medeo, amely bár Dunántúlon és Közép-Magyarországon nagyon jól futott, mégis kivették a nemesítésből. Inkább a Sedonát emelte ki a szakember, ami 110 napos. 7+-os hagymát terem, 70 tonnával, nagy hozammal. A nagy méret és a magas hozam nem feltétlenül jár együtt, de a Sedonában szerencsésen találkozunk. Termelőbarát fajtáról van szó, a termesztését nem könnyű elrontani. Akinek mégis sikerül, annál általában a tápanyagellátással vagy a vízutánpótlással van gond. Tíz éve ismerik hazánkban, megbízhatóan termesztendő, és azoknak ajánlható, akik áruház-

A román hagymapiacról *Mihail Baskurel*, a Bejo szakembere adott helyzetképet. Az évi 5000–6000 hektárnyi hagymában a dugványozott aránya – ami eleve inkább a kiscgazdaságokra jellemző – folyamatosan csökken. A nagy termelők sokat fektetnek más kultúrákba, búzáról, kukoricáról váltottak hagymára, káposztára, sárgaréparára. Náluk a hosszú, hideg tél miatt későn kezdődött a szezon, de júniusig bőségesen kaptak csapadékot. A tavalyihoz képest 15–20 százalékkal csökkent a vetésterület, s az eső és a meleg miatt 40–45 tonnás termésátlagra számítanak.

láncoknak szállítanak nagyméretű hagymát.

Egyik fő fajtájuk, a Manas 120 napos, Ez váltotta a Daytonát, mert lényegesen jobb a páncélozottsága, másfél hónappal tovább tárolható és nagyon jó a kiegyenlítettége. Különböző termőtájakon is kipróbálták, és pozitív volt a gazdák visszajelzése. A környező országokban is keresik a színe és a tárolhatósága miatt. Annyit terem, mint a Sedona, de nem annyira darabos.

– A magyar termőtájba mindig nagyon nehéz megfelelő fajtát találni – vélekedett Kádár András. – Amikor az osztrákokat emlegetjük, hogy miért szeretik a sápadt hagymát, tudni kell, hogy ők azt szokták meg. Viszont ők azt kérdezik, mi miért rajongunk a bronzos hagymáért, s a válasz ugyanaz. Nehéz egy osztrák vagy német piacra ugyanazt a spányol típust beajánlani, amit a déli államokban kedvelnek. Ennek ellenére a Birdiennek sikerült, hazánkban kereskedelmi forgalomban is kapható, májusig-június elejéig tárolható. Viszonylag magas a szárazanyag-tartalma, évjárártól függően 12–14 százalék. Magról termesztve az egyik legjobb hozamú fajtánk. Aki a Cindel ismeri, annak bátran ajánlható.

Kicsit kiegyenlítettebb, mert ez hibrid, miközben a Cindel konstans. Mindkettő szinte már szereti a meleget.

A magyaros nevű fajta, a Katinka ugyanabban az érécsoportban, a 120 naposban szerepel, mint a Cindel és a Birdie. Gömbölyű, nagy termőképességű, nagyon jól bírja a sűrítést. A következő évi kísérletben a hektáronkénti 813 ezer magról másfél millióra mennek fel. Egy félsz lehet csak bennünk, amikor növeljük a tőszámot: ha esős – peronoszpórás, alternáriás – időjárás van, akkor nem lehet úgy kiszellőztetni a hagymát, hogy a levele száraz legyen, ezért könnyen megtelepednek rajta a gombabetegségek. Ha viszont az ideihez hasonló száraz meleg van, akkor még öntözésben is bátrabbak lehetünk és mikroöntözhethetünk. Ha viszont kétnaponta esik az eső, akkor a magas tőszám gyakran megbosszulja magát.

– Több évtizeddel ezelőtt egy makói rendezvényen kiadták a holland nemesítőnek, hogy peronoszpórarezisztens hagyma kell. Most érett be a munka – mondta el a szakember. Annyi történt közben,

Jasper Pennings, a Bejo kelet-európai kereskedelmi vezetője elmondta, nehéz évet zárnak a holland hagymások. A tavalyi alacsony ár a területeket a korábbi 24 ezer hektár 90 százalékára csökkentette, és idén sem jobb a helyzet. Ráadásul hosszú ideig nedves volt az idő, nehezen fejlődött a hagyma, így a minőség sem lehet dicsérni.

A tavaszi dughagymás tíz nappal később ért be, mint szokott, és mivel sokan már korábban értékesítik, az ár felszedéskor mindig alacsonyabb. Az évnek ebben a szakában a holland hagymát Egyiptomban és Távol-Keleten értékesítik. A német ár alacsonynak mondható, és a helyi kereskedőláncok az ottani termelőkkel kötnek szerződést. Kelet-Európában, a Balkánon a nagy meleg miatt sokat szenvedtek a növények, alacsonyabbak a hozamok. Bár Ukrajnában és Oroszországban szintén szárazság volt, mivel azon a területeken a gazdák 80 százalékban csepgető öntözőberendezéssel pótolják a nedvességet, jól átvészelték a nehéz időszakot, átlagos termésmennyiséget várnak.

Ausztriában szinte minden gazdaságban telepített öntözőberendezések dolgoznak, ennek ellenére a tavalyi árak és a szárazság miatt 10–15 százalékkal kevesebb terméssel számolnak. Ez jó hír a magyar termelőknek, mert az ottani termés nem nyomja a hazai piacot.

A szakember előadásában kiemelte, hogy az elmúlt évtizedben sokat fejlődött hazánkban a hagymatermesztés, ám betakarítás utáni munkákban vannak elmaradásaink.

hogy a klímánk kicsit megváltozott, és a peronoszpórás évek már nem jelentenek nagyobb veszélyt. Azt azért nem mondhatni, hogy teljesen eltűnt a fertőzés, de a '80-as évek elején a hagymaperonoszpóra döntötte el az akkori 130 napos fajták sorsát. Jelenleg más jellegűek a problémák, főként az alternária okoz gondot, és bár időközben megjelentek a polifág kártevők is, mint a dohánytripsz, ezek az elmúlt években összesen tudtak annyi fejtörést okozni, mint a peronoszpóra.

Ennek ellenére változhat a klíma, visszajöhet az esős idő, amikor a késői betakarítású hagymánál megjelenik a peronoszpóra.

A legsikeresebb, legtöbbet forgalmazott fajtájuk a magyar piacon a már említett Cindel. Vékonyabb nyakú, 130 napos fajta. Az egyik leginkább szárazságtűrő hagymáról van szó. Jól páncélozott, kiegyenlített, a legszerényebb termesztési körülmények között is képes 50 tonnát teremni, viszont ha kicsit

is kényeztetik, eléri a száz tonnát.

A különlegességek nem igazán meghatározóak a magyar piacon, de évekig próbálgatták a sonkahagymát, s egyszer csak ki is alakult rá az igény. Jól természetű és tárolható, viszonylag kevés problémával. Akinek piaca van

A SZERZŐ FELVÉTELEI

A különlegességeknek is van piaca

rá, annak bátran ajánlják a Kappa fajtát, pedig régóta itt van az országban, nem újdonságról van szó.

A lilahagyma vetésterülete alig 10 százaléka lehet a vörösnek, ettől függetlenül minden vetőmagos cég dolgozik rajta, hogy jól tárolható, nem túl méretes fajtát állítson elő. A Robinból évente 150 hektárnyi vetőmagot adnak el, ez jó hozamú, de időnként túlnövi magát. Ezért bevezettek egy új hibridet, a Red Rum-ot, amely szintén közepeshosszú nappalos, kisebb marad, s emellett még tárolható is. Éveken keresztül próbálgattak vele, s úgy tűnik, ez lesz az a nagyon jó színű, szinte már fekete, nem is lila hibrid, amit a vásárlók kedvelni fognak.

A különlegességek általában érzékenyebbek a hőre, a napfényre. A fehér hagymák – melyek közül a White Wing-et emelte ki a szakember – kicsit olyanok, mint a sonkahagyma, léteznek a hazai termesztésben, ismertek, viszont eladni alig lehet belőlük.

VINICZAI SÁNDOR